

Izjaja vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov.
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravljalni prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXV.

Cena lista je \$6.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO, ILL., PONEDELJEK, 10. MAJA (MAY 10), 1943

Subscription \$6.00 Yearly

STEV.—NUMBER 91

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Zavezniki do zdaj ujeli 50,000 Nemcev in Italijanov v Tuniziji!

Med ujetniki so štirje nemški generali. Ostanke razbite osiščne armade v pasti na polotoku Cap Bonu, kamor so pobegnili po zavezniški okupaciji Tuniza in Bizerte. Ameriške letelce trdnjave bombardirale Palermo. Moskva naznanila prebitje nemške bojne črte pred Novorosiskom na kavkaški fronti. Rusi uničili in poškodovali 350 nemških bojnih letal. Ameriške čete okupirale otok Amčitka pri Alaski

Zavezniški stan. Afrika. 10. maja. — Zavezniki so ujeli 50,000 nemških in italijanskih vojakov od zadnjega petka, med temi štiri nemške generale, poveljnike petnajste oklopne divizije, se glasi uradno naznanilo. Ostanke razbite osiščne armade se nahajajo na konici polotoka Cap Bonu in so tarča zavezniških napadov s kopnega, morja in iz zraka.

Ujeti nemški generali so Bonhoff, Weber, Mannteuffel in Krause. Trije so se podali generalu Bradleyju, poveljniku druge ameriške zbrane.

Druge poročila pravi, da je osiščna sila popolnoma desorganizirana in da se več ne upira. Vojaki se podajajo v masah. Zamenja kažejo, da bo Tunizija kmalu počiščena. Zavezniki so zaplenili ogromne količine orožja, streliva in drugega bojnega materiala.

Čez 400 ameriških letelcev trdnjav in bombnikov je včeraj metalo bombe na Palermo, italijansko lukso v Siciliji, ki so povzročili ogromno škodo. Pilotje iz vidnih letal so povedali, da niso mogli videti mesta skozi oblak dima in plamenov. To je bil največji napad iz zraka na italijansko mesto izmed vseh, kar jih je bilo doslej uprizorjenih.

Bombe so porušile pomole, skladišča, ladjedelnice, vojne tovarne in druge militaristične naprave.

Zavezniški stan. Afrika. 8. maja. — Zmagovite zavezniške armade so okupirale Tuniz, glavno mesto Tunizije, in Bizerto, mornarično bazo, po 36 ur trajajoči ofenzivi, v kateri je bila zadnja osiščna obrambna in trdnjavna črta zdrobljena. Tuniz so okupirale britske oklopne kolone po kratki in krvavi bitki v predmestjih z Nemci in Italijani.

Letočasno je ameriška armada s podporo francoskih čet ušla v Bizerto. Zadnje poglavje zavezniških bliskovitih operacij je lahko primerja nacijskim operacijam v Franciji l. 1940. Osliščene čete nad Tunizom in Tebourbo so bile odrezane od ostale armade v nekaj urah.

Ameriške čete so v ofenzivi, ki je sledila okupaciji Mateura, prodirale 50 milj daleč. Odpor osliščne sile je bil strt v bitkah pri Ferizvilu, strateškem mestu na severozahodnem obrežju Bizertinega jezera.

Tuniz in Bizerta sta padla šest tednov po izkrcanju ameriških in britanskih čet v francoski severni Afrika. Padec teh mest je zapeljal mesto ostankov osiščne armade v Tuniziji, ki je štela okoli 200,000 vojakov. Ali se bodo predali, ki so se umaknili na polotoku Cap Bonu, ali bodo prebiti čez morje, še ni jasno. Polotok je zadnja točka, na kateri se osiščna sila lahko brani. Pripravi za obrambo tunizanskega vso Tunizijo v severni smeri.

Nemci so iz pas ozemlja med Tunisom in Fashom in Zaguazom izgubili dostope do poloto-

ka Cap Bona. Proti temu pasu prodirajo francoske čete in oddelek osme britske armade z dvih strani.

General Henri Giraud, vrhovni komisar francoske severne Afrike, je takoj po padcu Tuniza in Bizerte imenoval generala Charlesa Masta za guvernerja Tunizije z glavnim stanom v Tunizu. Štiri naznanila, ki so naglo sledila, so orisala detajle okupacije Tuniza in Bizerte. Prvo se je glasil, da so Anglije v predmestjih glavnega mesta, drugo, da so ameriške čete udrle v Bizerto, tretje je omenilo bitke, četrti in zadnje pa je bilo, da sta obe mesti v zavezniških rokah in da Nemci beže v neredu proti polotoku Cap Bonu. V dveh dnevih je zavezniška sila izvedla povelje generala Harolda Alexandra, ki ga je izdal na predvečer ofenzive, da mora iti naprej in izvajati zmago.

Zavezniške armade zdaj prodirajo proti polotoku Cap Bonu, ozemlju v obsegu 800 kvadratnih milj, ki je še v osiščnih rokah. Letalska sila je pospešila združitev odpora sovražnika. Ta je v enem dnevu vrgla čez milijon funtov bomb na osiščne pozicije in sestrelila veliko število bojnih letal. Zavezniški letalci so razbili tudi 25 transportov in tri rušilce z vojaškimi četami vred, ki so skušale pobegniti v Sicilijo.

Alžir, Alžirija. 8. maja. — General Giraud je v proklamaciji, katero je naslovil francoskim četam, naznanil osvoboditev Tunizije. Proklamacija je sledila imenovanju generala Masta za guvernerja Tunizije.

Giraud je povedal vojakom, da bodo ameriške in angleške čete počiščile ozemlje, na katerem se nahajajo ostanke osiščne armade.

Moskva. 8. maja. — Silno topniško in letalsko bombardiranje je zdrobilo nemško obrambno črto pred Novorosiskom, mornarično bazo ob Črnem morju na kavkaški fronti, se glasi danes objavljen uradni komunik. Ruske čete so ubile dva tisoč Nemcev v bitki v enem sektorju te fronte.

Ruski letalci so izvršili uspešne napade na nemške pozicije. V spopadih v zroku v zadnjih treh dneh so uničili in poškodovali 350 nemških bojnih letal, sami pa so izgubili 24 letal. Letalci so bombardirali tudi nemške ladje in transporte na Črnem morju. Bombe so potopile tri transporte, dva tankerja in štiri torpedne čolne.

Washington, D. C. 8. maja. — Mornarični departament poroča, da so ameriške čete okupirale otok Amčitka v januarju brez odpora s strani japonske sile. Ta leži 70 milj proč od Kiske, otoka v Aleutski grupi pri Alaski, ki so ga Japonci zasedli preteklo leto. Razdalja med Amčitko in Tokijem, glavnim japonskim mestom, je 2200 milj.

To je že tretje naznanilo v zadnjih dveh tednih o ameriški okupaciji novih baz na Pacifiku. Baze, ki so prišle pod ameriško kontrolo, so na otokih Ellice, Funafuti in Russell.

Poljska vlada obdolžena špionaze

Bivši poslanik
priznal krivdo

London. 8. maja. — Edward Racinsky, zunanji minister v poljski ubežni vladi, je dejal, da so obdolžitve, da so reprezentantje te vlade vodili špionažo v Rusiji, fantastične in brez podlage. Obdolžitve je izrekel Andrej J. Višinski, sovjetski podkomisar za zunanje zadeve.

Moskva. 8. maja. — Andrej J. Višinski, podkomisar za zunanje zadeve, je obdolžil reprezentante poljske ubežne vlade v Londonu, da so vodili špionažo v Rusiji. Obdolžitve je izrekel na sestanku z ameriški in angleškimi časniki.

Višinski je dejal, da so nekateri priznali krivdo in da so bili kaznovani. Stanislav Kot, bivši poslanik, je priznal udeležbo v špijskih aktivnostih in izrazil obžalovanje. (Kot je minister za informacije v poljski vladi. To pozicijo je dobil 19. marca tega leta.)

Va vprašanje časnika, zakaj so Poljaki vodili špionažo v Rusiji, v deželi, s katero so sklenili pakt vzajemne pomoči in prijateljstva 30. julija l. 1941, je Višinski odgovoril, "da nihče ne vodi špionaže iz ljubezni."

Obdolžitve proti reprezentantom poljske ubežne vlade vključuje nota, katero je Višinski predal pred časniki in izjavil, da bo poslana tej vladi. Ta trdi, da poljski vojaški voditelji niso hoteli poslati poljske armade, organizirane v Rusiji, na rusko-nemško fronto. Armada je bila organizirana s kooperacijo sovjetskih avtoritet.

Na drugo vprašanje, ali je možna vzpostavitev odnosov med Rusijo in poljsko vlado, je Višinski odgovoril, "da ni ničesar takega na svetu, ki se ne bi dalo spremeniti. Poljska vlada je odgovorna za prelom odnosov in ona mora storiti prvi korak za zblizanje. Vprašanje je abstraktno in se ne more o njem razpravljati. Vse zavisi od konkretnih pogojev."

Važen Adamičev sestanek v Washingtonu

Chicago. — (SANS) — Louis Adamič, častni predsednik Slovenskega ameriškega narodnega sveta, je imel 5. in 6. maja važno konferenco v Washingtonu, D. C., z državnim podtajnikom Sumnerjem Wellesom in v uradni Office of War Information in Office of Strategic Services. Razgovor je bil v zvezi z interesi Slovencev v stari domovini.

Cene mesa in masla bodo znižane

Washington, D. C. 8. maja. — Urad za kontrolo cen je v smislu navodil od predsednika Roosevelta, ki je nedavno obljubil rudarjem in drugim delavcem, da bo storil korake za preprečitev inflacije, naznanil znižanje cen mesa, masla, kavi in drugim potrebščinam. Cene teh bodo prišle na točko, ki je prevladovala v septembru preteklega leta.

Ameriške čete prevzele italijansko kolonijo

Radio Rim je citiral poročilo iz Turčije, da so ameriške čete prevzele Eritrejo, italijansko kolonijo v Afriki. Italijanski komisar je bil aretiran in oveden v koncentracijsko taborišče.

RUSI IN ČEHI RAZPRAVLJAJO O VOJAŠKIZVEZI

Napetost med poljsko vlado in sovjeti se poglobila

SIKORSKI ODLOŽIL OBISK PERZIJE

London. 8. maja. — Tu se že več tednov vrše diskuzije glede ustanovitve povojne militaristične zveze med sovjetsko Rusijo in Čehoslovakijo. Sugestijo za ustanovitev take zveze je sprožil dr. Edvard Beneš, predsednik Čehoslovakijske vlade, in Stalin jo je v načelu odobril. Zadevna pogodba bo sklenjena po vzpostavitvi čehoslovanske vlade v njeni deželi.

Gotovo je, da bo Beneš omenil načrt na konferencah s predsednikom Rooseveltom in državnim tajnikom Hullom, ko pride v Washington. Iz Washingtona bo Beneš odpotoval v Moskvo, kjer bo imel razgovore s premierjem Stalinom in zunanjim komisarjem Molotovom.

Možnost trojne militaristične zveze ni izključena. To bodo morali tvoriti sovjetska Rusija, svobodna Čehoslovakija in svobodna Poljska. Ideja trojne zveze je še v kalu in vzelo bo precej časa, preden dozorí. Ideja je v soglasju s Stalinovo deklaracijo, da je Rusija pripravljena skleniti vojaško zvezo s Poljsko proti Nemčiji, če poljsko ljudstvo hoče tako zvezo.

General Vladislav Sikorski, predsednik ubežne poljske vlade v Londonu, je odložil obisk Perzije, kjer se nahajajo poljske čete. Odločitev obiska je dokaz, da Sikorski neče ovirati naporov Velike Britanije in Amerike za zblizanje med njegovo vlado in Rusijo. Napetost, ki je nastala, ko je Molotov naznanil suspendiranje diplomatskih odnosov s poljsko vlado, se je nekoliko poglobila. Poljski krogi pripisujejo veliko važnost Stalinovi izjavi, glede ustanovitve vojaške zveze. Izgleda, da se je Stalin odločil za oboroženo zaščito pred Nemčijo po vojni.

Sikorski je izrazil upanje, da bo Stalinova deklaracija ugledala pot zblizanju med Poljsko in Rusijo. Angleški listi komentirajo poljsko-ruski konflikt na različne načine. Nekateri trdijo, da poljska vlada ne predstavlja interesov poljskega ljudstva.

Ameriška legija osvojila program

Vprašanja demobilizacije vojakov

Indianapolis, Ind. 8. maja. — Člani ekskutivnega odbora Ameriške legije so na svoji seji odobrili program, da Amerika drži vojske v armadi po zaključitvi vojne toliko časa, da najdejo delo v industrijah. Izjavili so, da bi takojšnja demobilizacija povzročila kaos, obenem pa so se izrekli za sistem dopustov po vojni, da bodo vojski lahko dobili službe, ko se Amerika povrne v nevojno gospodarstvo.

"Vojaki naj dobe priliko za o-blast svojih mest, ko bodo še v uniformah," se glasi sprejeta resolucija. "Oni, ki ne bi mogli najti prostora v civilnem življenju, naj ostanejo v armadi in dobivajo vojaško plačo. Vojske in civilne avtoritete morajo prevzeti odgovornost za uposlitev vojakov."

Eksekutivni odbor se je izrekel za "prilastno izravnavo" stavk in večje vladno kontrolo delavskih organizacij. Izjavil je, da morajo bivši vojski imeti prednost pri uposlitvi v industrijah.

Domače vesti

Iz Milwaukeeja

Milwaukee. — Pred dnevi je tukaj umrla Ana Klemenc, stara 53 let in rojena v Zavrčju pri Raki na Dolenjskem. Zapuška moža, tri sinove (vsi pri vojakih) in hčer. — Dne 3. t. m. je pri delu v tovarni naglo umrl John Rangus, star 63 let in doma iz St. Jerneja na Dolenjskem. Tukaj zapuška ženo, dva sinova in sestro, v Calumetu, Mich., pa brata Antona, druga dva brata pa v Coloradu in Clevelandu. — V bolnišnici leži Fr. Kopač iz W. Al-lisa.

Javljajo se slovenski ranjenci

Joliet. — Iz Anglije je sporočil Leo Dolinšek, da je bil ranjen na afriški fronti in zdaj se nahaja v angleški bolnišnici. — Jack Petrič iz Chicago je bil tu dan ranjen v Tuniziji 9. aprila. Kje se zdravi, ni znano.

Novi grobovi v Barbertonu

Barberton, O. — V aprilu so trije umrli v tej naselbini. Frances Skubel je padla po stopnicah v klet tako nesrečno, da si je prebila lobanjo in obležala na mestu mrtva. Stara je bila 54 let in doma iz Bresta pri Igu ter zapuška moža v bolnišnici ip tri o-možene hčere. — Dalje je umrl 75-letni Anton Povh iz Gornje Sežane, za njim pa John Lintol, star 62 let in doma iz Rove vasi pri Domžalah, zapuščajoč drugo ženo in osem odraslih otrok.

Iz Joliet

Joliet. — Pred dnevi je umrla 40-letna Mary Korevec, rojena tukaj, ki zapuška starše in več bratov ter sester. — Dalje je preminul v Rockdalju John Puhek, star 68 let in doma od Črnomilja v Beli Krajini. V Ameriki je živel 50 let in pred leti je bil v Michiganu in Minnesoti in Coloradu. Zapuška sina in hčer.

Vest iz Kanade

Kirkland, Ont., Kanada. — Dne 30. apr. je umrl Jos. Kastelec, star 44 let in rojen v Prapročah pri Trebnjem na Dolenjskem. Zapuška ženo in sina.

Iz Clevelanda

Cleveland. — Dne 6. t. m. je umrl Avgust Kavšek, star 62 let in doma iz Fužine pri Žužemberku. V Ameriki je bil 51 let in tukaj zapuška sina, tri hčere, brata in sestro. Umrl je v So. Carolini. — Dalje je umrla Josephine Lipovž, roj. Krušec, stara 64 let in doma iz Batulje na Primorskem. V Ameriki je bila 15 let in tukaj ni imela sorodnikov, v Južni Ameriki pa zapuška sina in sestro. — Dne 5. maja je v bolnišnici umrl pionir Lov-rene Petkoviček, star 70 let in doma iz Unca pri Raketu. V Ameriki je bil 45 let in zadnjih 29 let je bival zunaj na farmi. Zapuška ženo, devet odraslih sinov in hčera ter mnogo vnukov in drugih sorodnikov. — Dne 4. maja je po dolgi bolezní umrl John Godnjavec, znani trgovec s sladskimi, star 57 let in rojen v Rodneju pri Trebnjem. Zapuška ženo, sina pri vojakih in hčer. Bil je član društva 147 S. N. P. J.

Davies odpotuje v Rusijo

Stalin dobi Rooseveltovo poslanico

Washington, D. C. 8. maja. — Roosevelt je povzročil novo senzacijo v Washingtonu z naznanilom, da bo Joseph E. Davies, bivši ameriški poslanik v Rusiji, odpotoval v Moskvo, kjer bo izročil predsednikovo osebno poslanico Stalinu.

Roosevelt je dejal, da bo Davies takoj odpotoval v Moskvo. Dalje je rekel, da vsebina poslanice, ki jo izroči Stalinu, ni znana Daviesu. Samo dve osebi — Roosevelt in njegova osebna tajnica, Grace Tully — veda, kaj vsebuje.

V Washingtonu prevladuje mnenje, da poslanica vključuje povabilo Stalinu, naj se udeleži konference z Rooseveltom in angleškim premierjem Churchillom, na kateri naj bi razpravljali o vojnih operacijah proti osiščnim silam.

New York. 8. maja. — Grupa ameriških pisateljev in vzgojiteljev je napadla in kritizirala film "Mission to Moscow", ki ga je izdelala družba Warner Brothers.

Odbor sestavlja novo mezdno formulo

Rudarji v službi federalne vlade

Washington, D. C. 8. maja. — Vojno-delavski odbor je naznanil, da sestavlja novo mezdno formulo, katero bo predložil predsedniku Rooseveltu v odobritev. William H. Davis, načelnik tega odbora, je dejal, da mu je sestavo formule poveril James F. Byrnes, direktor komisije za ekonomsko stabilizacijo.

Roosevelt je prej namignil, da odbor ne bo zavrgel mezdne formule, izdane v zadevi "Malega jekla", ki dovoljuje zvišanje mezd le za petnajst odstotkov nad točko, ki je prevladovala v januarju l. 1941. Roosevelt je tudi potrdil poročila, da bo vlada obratovala premogovnike nedolgo časa in da ne pričakuje, da bo rudarska unija UMW oklicala stavko, ko poteče premirje 18. maja. Premirje sta sklenila notranji tajnik Harold L. Ickes, ki je tudi koordinator za kurivo, in John L. Lewis, ko je slednji prekladal rudarsko stavko zadnji teden. Predsednik je dejal, da so rudarji zdaj v službi federalne vlade in kot njeni uslužbenci ne morejo stavkati.

(Lewis, predsednik UMW, ki je v New Yorku, ni hotel komentirati Rooseveltove izjave.)

Izgleda, da skuša Rooseveltova administracija potolažiti ne samo rudarje, temveč tudi druge organizirane delavce, ki se pritožujejo, da cene stalno narastajo kljub federalni kontroli, dočim so plače "zamrznjene".

Vojno-delavski odbor je ustavil diskuzije v zadevi 17,000 alu-čajev, ki se nanašajo na zahteve glede zvišanja mezd, zaeno pa je namignil, da pridejo na vrsto v bližnji bodočnosti v svrhu rešitve.

Pittsburgh, Pa. 8. maja. — Voditelji rudarskih uni v zapadni Pennsylvaniji so izjavili, da rudarji ne bodo delali po 18. maju, ko poteče veljavnost sklenjene premirja, če ne bo nova pogodba podpisana do tega časa. Člani nekaterih uni so na svojih sejah že sprejeli zadevne resolucije.

V premogovniku Jones & Laughlin Steel Corp. je odložilo orodje okrog 700 rudarjev v znak protesta proti naložitvi denarne kazni dolar vsakemu rudarju, ki se je udeležil "divjih" stavk zadnji teden. Možnost je, da jim bodo rudarji, upošleni v drugih premogovnikih, sledili.

Davies odpotuje v Rusijo

Stalin dobi Rooseveltovo poslanico

Washington, D. C. 8. maja. — Roosevelt je povzročil novo senzacijo v Washingtonu z naznanilom, da bo Joseph E. Davies, bivši ameriški poslanik v Rusiji, odpotoval v Moskvo, kjer bo izročil predsednikovo osebno poslanico Stalinu.

Roosevelt je dejal, da bo Davies takoj odpotoval v Moskvo. Dalje je rekel, da vsebina poslanice, ki jo izroči Stalinu, ni znana Daviesu. Samo dve osebi — Roosevelt in njegova osebna tajnica, Grace Tully — veda, kaj vsebuje.

V Washingtonu prevladuje mnenje, da poslanica vključuje povabilo Stalinu, naj se udeleži konference z Rooseveltom in angleškim premierjem Churchillom, na kateri naj bi razpravljali o vojnih operacijah proti osiščnim silam.

New York. 8. maja. — Grupa ameriških pisateljev in vzgojiteljev je napadla in kritizirala film "Mission to Moscow", ki ga je izdelala družba Warner Brothers.

PODALJŠANJE DELOVNEGA TEDNA NA VIDIKU

Člani McNuttove komisije študirajo načrt

UPOSILITEV ZENSK V INDUSTRIJAH

Washington, D. C. 8. maja. — Člani komisije za mobilizacijo in dobavo moštva, kateri načeljuje Paul McNutt, razpravljajo o načrtu glede podaljšanja delovnega tedna na 48 ur v vseh ameriških industrijah. Neki član je izjavil, da bo morala komisija raztegniti prej izdano odredbo na vse industrije, ker se je pojavilo pomanjkanje delavcev.

Ako bo delovni teden podaljšán na 48 ur, se bodo dohodki delavcev, katere krije mednarodni zakon, povečali za okrog 30 odstotkov. Ta zakon določa plačo in pol za delo, ki presega 40 ur v tednu.

Delovni teden 48 ur je že v veljavi ali stopi v veljavo v 39 industrijskih distriktih. Ti vključujejo lesno, rudarsko, jeklarsko in nekatere druge industrije.

McNutt je pri zaslišanju pred člani kongresnega odbora za militaristične zadeve dejal, da se zanaša na štiri milijone žensk, ki so pripravljene delati v vojnih industrijah kot rezervo. Te bo zamašila luknja, ki se nastala v nekaterih industrijah zaradi vpoklica delavcev v armado.

Kongresni osek vodi zaslišanje o Austin-Wadsworthovem načrtu splošne mobilizacije delavcev za dela v vojnih industrijah in na farmah. McNutt je razkril, da je število delavk, upošlenih v industrijah, znašalo v marcu 15,200,000. Vojne industrije bodo potrebovale nadaljnjih 2,700,000 delavcev do konca tega leta in izmed teh mora biti 1,800,000 žensk.

McNutt je pomenil člane odbora z izjavo, da ne mara izraziti svojega mnenja o mobilizacijskem načrtu.

Ameriška generala se urneta na Daljni vzhod

Washington, D. C. 8. maja. — Vojni tajnik Henry L. Stimson je naznanil, da so bosta generala Joseph W. Stilwell, poveljnik ameriške oborožene sile v Indiji, Burmi in na Kitajskem, in Claire L. Chennault, poveljnik ameriškega letalskega zbora na Kitajskem, kmalu vrnila na Daljni vzhod. Oba sta nedavno dospela v Washington, kjer sta s člani generalnega štaba razpravljala o bodočih vojnih operacijah proti japonski sili.

Zaslihanje o zahtevah železničarjev zaključeno

Chicago. 8. maja. — Posebni odbor, ki ga je imenoval predsednik Roosevelt, je sinoči zaključil zaslihanje o zahtevah železniških bratovčin za zvišanje mezd. Načelnik tega odbora je I. L. Sharfman, profesor ekonomije na čikaški univerzi. On je dejal, da bo predložil poročilo o delu svojega odbora predsedniku Rooseveltu. Bratovščine, ki zahtevajo zvišanje mezd, imajo 900,000 članov.

Film je osnovan na knjigi iste-ga imena, ki jo je spisal Joseph E. Davies po povratku v Ameriko iz Moskve. Pisatelji trdijo, da je film propaganda falsifikacija zgodovine in blatenje demokratičnih institucij.

Kritiki so Edmund Wilson, James T. Farrell, Max Eastman, Dorothy Thompson, dr. Sidney Hook in dr. George S. Counts. Slednji je profesor na newyorškem kolegiju in načelnik Ameriške delavske stranke.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Previdnostna Zdravstvena dravna (Izven Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 za četrt leta; za Chicago in Cincero \$7.50 za leto, \$3.75 za pol leta; za inoseststvo \$6.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cincero \$7.50 per year, foreign countries \$6.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nemarodnih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s letom:

PROSVETA

2457-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

133

Glasovi iz naselbin

Vojak odlikovan po smrti

Rauch, Minn.—Iz daljne Avstrije je zadnje dni prišlo poročilo, da je bil po smrti odlikovan s srebrno zvezdo 27-letni William E. Vider, sin slovenske družine Peter Vider, ki ima v bližini Raucha svojo farmo.

William je padel 5. decembra 1942 na bojišču v bližini Bune v Novi Gvineji. Posmrtno odlikovanje mu je podelil general Robert L. Eichelberger za junake čine, ki jih je pokazal pri reševanju ranjenecov. Onenjenega dne, 5. decembra je s svojo sanitetsko skupino prinesel ranjenega vojaka z bojišča za fronto, nakar se je zopet vrnil s svojimi tovariši po drugega ranjenca.

Do tega ranjenca so morali iti po planjavi. Ko so ga pobrali na nosilo in napravili okrog 20 jardov poti nazaj, so skriti Japonci pričeli streljati nanje. Strel je zadell Williama Vidra, ki je korakal zadnji in bil je na mestu ubit.

Pri vojaki se nahajata tudi njegova brata. Frank je zdaj v Californiji, njegov mlajši brat Charles pa služi v Novifundlandiji.

Poročilo iz Avstralije omenja, da bo odlikovanje, namenjeno pokojnemu Williamu Vidru, poslano njegovi materi.

Poročevalec.

V združenju je moč

Ogledaj, III.—V združenju je moč! Tega mnenja so rojaki v tej okolici—v nasebinah La Salle, Peru, Oglesby, De Pue. Združili smo se skupno ne glede na strankarstvo in delujemo s postojanko 22 JPO-SS za pomoč naši stari domovini.

Dne 25. aprila se je vršil velik shod v Slovenskem domu v La Sallu. Udeležba je bila polvoljna, dasi bi jih bilo lahko veliko več. Priliko smo imeli slišati dobre govornike: lasalskega župnika Kasoviča, mrs. Josephine Erjavec, gl. tajnice SZZ in Etbina Kristana, predsednika SANSa. Miss Olga Erjavec je deklamirala "Klic obupane Slovenije". Bila je v narodni noši in prizor je bil zelo pomemben in žalosten, da je prisilil mnogim solze v oči. Cerkevno pevsko društvo nam je zapelo par lepih slovenskih pesmi, med njimi tudi "Hej Slovenci". Nikoli se mi še niso zdele besede v tej pesmi tako pomembne kot ravno na tem shodu. "Črna zemlja naj pogreze tega, kdor odpada..."

In res jih je veliko v Ameriki, ki so pozabili na svoje rodne brate in sestre onkraj morja. Predobro jim je v Ameriki, oziroma so tako sebični, da skrbijo le zase, za druge se ne zanimajo. Veliko pa je tudi dobrosrčnih rojakov, ki radi pomagajo, da bi bili naši trpin v starem kraju čim prej rešeni izpod nemškega in italijanskega jarma in da bi uživali svobodo kot jo uživamo mi v svobodni Ameriki. Toda dragi rojaki, treba bo storiti in žrtvovati še mnogo več predno se bo to uresničilo. To delo je težko in bo stalo mnogo denarja.

To je le ena primera v razvoju ameriške produkcije. Enako so tudi številne druge industrije tako rekoč čez noč storile čudeže v produkciji, in to posebno za ameriško armado. Če primerjamo, da se je osiše pripravljalo skoraj deset let na vojno za uničenje demokratičnih držav, so to res pravi čudeži industrijske Amerike.

Mimogrede naj omenim, da ni treba misliti, da je umetni kavčuk malo vreden ali celo zanič. V mnogih ozirih je boljši od naravnega. Nedavno je bilo poročano, da so pri preizkušnji

Ne vem zakaj se tako rada zgodi pomota, kadar se pišejo imena posameznikov. Upam, da mi družini Ignac Mozina in Charles Ambrose oprostita, ker so bila njih imena pomotoma izpuščena iz mojega zadnjega dopisa. Darovala sta vsak dolar. Zelo mi je žal, da se je kaj takega pripetilo. Lepa hvala vsem darovalcem, ki so storili svojo dolžnost do našega ubogega naroda v stari domovini.

Mary Meglich.

Vsakega nekaj

Akron, Ohio.—V mladosti sem doma večkrat poslušal govornice o "duhovih" in "čudežih" in tudi verjel vanje, dokler nisem šel po svetu—v Ameriko. Ko sem si pa v Ameriki začel služiti svoj kruh in moral delati trdo kot se mi prej še niti sanjalo ni kaj takega, so pa tudi tiste vrste "čudeži" izginili iz moje glave. Sedaj, ko sem že par desetletij v tej deželi, pa zopet verjamem v čudeže, in sicer v čudeže ameriške industrije.

Pred dobrim letom se je neki clevelandski dopisnik hotel malo pošaliti z delavci v tukajšnjih kavčukarskih tovarnah (mi jim pravimo "robarce"), češ, da bo morda treba pobrati cunje in iti na Japonsko, kjer bo riž namesto "steaka" in tam izdelovati avto robe za ameriške potrebe.

Res je na prvi pogled izgledalo klaverno, ko so Japonci zasedli 90% vsega surovega kavčuka, ki ga je Amerika rabila za svoje potrebe. Nekaj tisoč delavcev je bilo tudi odslovljenih za nekaj tednov. Končno je prišla zadeva do točke, ko pravijo, da "sila kola lomi" ni da brez kavčuka Amerika ne more naprej ne v civilnem niti v vojaškem oziru.

In tako so ameriški kemiki delali noč in dan, da so iznašli ali izboljšali že znane metode za produciranje umetnega kavčuka, ki bo nadomestil naravnega in tako omogočil Ameriki, da se bo vrtila naprej na svojih avtičnih kolesih. Danes, po dobrem letu, je produkcija že tako narasla, da ni več daleč čas, ko bo Amerika odvisna le od svoje lastne produkcije umetnega kavčuka. Prej si je malokdo mislil, da bo kaj takega mogoče doseči.

Tukajšnje tovarne zdaj obratujejo s polno paro. Poleg prejšnjih delavcev jih je prišlo še par deset tisoč od drugod in še jih potrebujejo več tisoč, kot čitamo v listih.

To je le ena primera v razvoju ameriške produkcije. Enako so tudi številne druge industrije tako rekoč čez noč storile čudeže v produkciji, in to posebno za ameriško armado. Če primerjamo, da se je osiše pripravljalo skoraj deset let na vojno za uničenje demokratičnih držav, so to res pravi čudeži industrijske Amerike.

Mimogrede naj omenim, da ni treba misliti, da je umetni kavčuk malo vreden ali celo zanič. V mnogih ozirih je boljši od naravnega. Nedavno je bilo poročano, da so pri preizkušnji

v Akronu ti obodi, napravljeni iz umetnega kavčuka, napravljeni nad 30,000 milj in so dobri še za več tisoč milj.

V torek, 27. aprila smo v tem mestu imeli tornado, čeravno mi je nekoč nekoč rekli, da je v Akronu tornado nemogoč, ker je kraj preveč hribovit. Sreča v nesreči je bila, da se je tornado pojavil ponoči. Če bi bil udaril podnevi, bi bilo še več smrtnih slučajev kot sedaj, ko sta bila ubita dva otroka.

Tornado je napravil veliko škodo. Popolnoma je razbil mnogo hiš in garaž in napravil mnogo druge škode. Izruval je debelo drevje, ki je ležalo vsekrižem pred hišami in preko cest, da je bil promet v več krajih ustavljen. Moj tovariš, ki je bil prizadet, mi je pravil, da je tornado nekemu blizu njega prinesel garažo na prazno stavbišče, tako da mu je zdaj ni treba "rentati" druge. Neki drugi garaži je popolnoma odtrgal streho, prevrnil avto in potem streho na zvrnjeni avto postavil. Neki delavec v Goodrichovi tovarni je bil ravno pod prho, ko je tornado začel drobiti okna v bližini. Mož je prestrašen zbežal iz umivalnice v Adamovi obleki na drugo stran tovarne, dokler ga ni ustavil neki drugi delavec in ga prepračil, da niso naciji bomb metali.

Slovenska nasebina (v Kentonu) ni bila prizadeta, ker je bila tornadova črta v drugo smer. Rdeči križ je bil takoj na delu za prvo pomoč.

Osiše kaj hitro porabi vsako priliko za svojo zvito in lažljivo propagando, ako se pri zavaznih pojavih kakoli nespornosti ali nepravilnosti. Kot na primer zadnjič med Poljsko in Rusijo, ali glede zastavo premogovne produkcije, če bi prišlo do rudarske stavke v tej deželi, ali kaj drugega. Kakor čitamo, je japonski radio poročal, da je več milijonov ameriških delavcev v stavkah in da izgleda, da se bo Amerika v kratkem zrušila. In dosti drugače tudi ni v lažmi pri nacifašistih. Na vsaka taka gozbenja se Američani poživljajo, poravnajo svoje zapletljive in nadaljujejo naprej s produkcijo vojnega materiala za poraz osiše, ki mogoče ni več daleč.

V problemu aprila je ameriška vlada razpisala drugo vojno posojilo v vsoti 13 milijard dolarjev, podpisane pa je bilo \$17,000,000,000. Za okraj Summit (Akron) je bila določena kvota okrog 19 milijonov dolarjev, a dosegla je trikrat več kot določeno. To so dejanja ameriškega naroda. Za ta denar bodo padle težke bombe po bučah zločinškega nacifašizma in jih razbile enkrat za vselej.

Oni dan smo čitali v Prosveti, da bo v Chicagu sprejet v društvo Pioneer SNPJ pisatelj Louis Adamič. Gotovo nas je 90 odstotkov članstva, ki mu želimo: Dobrodošel v našo sredo! Sedaj ima naša jednota dva člana, pisatelja Adamiča in clevelandskega župana Franka Lauschea, na katerega smo lahko ponosni vsi Slovenci. Lausche je seveda bolj poznan v Clevelandu, in okolici, Adamič pa je na splošno poznane med ameriški Slovenci in Američani in več ali manj tudi v Sloveniji.

Morda se ne motim dosti, če rečem, da je Adamič s svojim pisateljevanjem bolj seznanil ameriško ljudstvo in ameriško vlado glede slovenskega naroda in Jugoslavije kot pa katere koli druga oseba ali celo slovenska organizacija. Zato gre čast in priznanje obema imenovanima v tem ali drugem oziru. Adamič pridno deluje za Slovenijo, kot tudi Lausche in nedvomno se bosta oba še dalje borila za združeno Slovenijo, po čemer stremiti vsi ameriški Slovenci.

Da ne užalim onih, ki so proti dolгим dopisom, naj končam.

Joseph Irman, 535.

Nekoliko spominov

Elizabeth, N. J. — Ravno danes, ko to pišem, 28. aprila, je 19 let, odkar je moj mož pričel delati v tem mestu za Standard Oil Co. Bilo je v petek. Nekateri menijo, da je petek nesrečen dan, kar je seveda le prazenjo. Poslovil se je od nas in zapustil Thomas, W. Va. Ko so otroci videli, da je vlak odpeljal očeta, so vdrli za njim in ni jih bilo domov. Trije so šli daleč

Newyorški župan F. H. La Guardia pripeljal medaljo Philipa P. Ahearnu, predsedniku unije električarjev.

za vlakom. Ko pridejo "boarderji" k večerji in vidijo, da sem zelo preplašena, sta bila pokojni Frank Koejan in Jakob Anžlovar tako dobra, da sta vzela trok in hitro po cesti do nasebine Pierce, kjer sta dohitela otroke in jih pripeljala domov. Otroci so rekli, da gredo v Elizabeth, N. J., za atom. Čez en mesec se je mož vrnil in vzel vso družino s seboj.

Prvi dan po naši preselitvi v Elizabeth sta jo hčerka in štiri letni sinček zopet mahnila po mestu na svojo pest. Komaj smo prišli k prijateljem Bratančevim, nam otroci povedo, da sta šla naša dva otroka proti veliki reki. Vse je bilo v skrbeh, posebno še jaz z majhnim otrokom v naročju. Več ljudi je šlo iskat otroke in tudi policaj. Našli so jih na bregu reke, kjer sta gledala parnike, ki vozijo iz Elizabetha preko široke vode do Staten Islanda, N. Y. Ko sta prišla nazaj, sta z velikim veseljem pripovedovala, da sta videla "boats" ali ladje. V Thomasu jih seveda nista mogla videti, kajti tam je je hribovje.

Po radiu slišimo, da bodo premogarji zastavljali, ker jim premalo plačajo. Za njihovo trpljenje jim res veliko premočno plačajo. Vsi tisti, ki smo bili kdaj premogarji ali njih družine, poznamo njih trpljenje. Baroni premoga izkoriščajo delavce do skrajnosti in jih tudi tirajo v prezgodnje grobove. Še ni dolgo, komaj dva meseca, ko smo čitali o strašni katastrofi v Montani, kjer je padel 70 premogarjev izgubilo življenje pod zemljo. Med njimi je bilo več Slovencev in drugih Jugoslovancev. Žrtvovani so bili za profit baronov.

Tukaj je zdaj lepo vreme, prava pomlad. Cvetje se je začelo razvijati in je lepo posebno v parkih, kjer je vse živo. Otroci imajo zopet veselje okrog čiste vode in se vozijo v čolnih.

Citala sem v Prosveti, da je v St. Louisu umrla mrs. Ursula Bukovec. Blag ji spomin! Z možem sta bila zelo prijazna in gostežljiva. Oba sta bila doma iz naše fare Semiča na Doljenjskem — tam, kjer zdaj Italijani koljejo naše nedolžne brate.

Osebnost sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Seveda sem poznala dve sestrji, ob rojeni v Ameriki, v Jolietu, toda so jih starši vzeli v stari kraj. Pisali sta se Francka in Katka Jakše, po domače Ivčevci.

Vojak Earl Scheithe iz Chicaga striže lase bolničarki v nekem kraju Nove Gvineje.

Če delavci kooperirajo...

Dan za dnevom časopisje poroča o delavskih "trublih" po Ameriki. Kratka stavka tukaj, kratka stavka tam, nezadovoljnost tukaj, nezadovoljnost tam — in to se ponavlja brez konca. Največji "trubel" v tem momentu je na polju premoga.

Pustimo zdaj strupeno propagando, ki jo berlinski, rimski in tokijski kljukci kujejo iz teh "trublov" v Ameriki in s katero potem pitajo ameriške vojake v Afriki in na Pacifiku, češ da se — "ameriški delavci ne prestano puntajo, ker sovražijo vojno in čemu bi se ameriški vojaki bojevali za nekaj, za kar nočejo delati njihovi očete in bratje doma?"

Poglejmo raje, kje so vzroki teh "trublov". Vzroki so globoko v ekonomskem sistemu Amerike. Ta sistem je Amerika upregla v svoj program največje vojne v zgodovini, da ji nabavi vse potrebščine za bojevanje in doseglo zmage.

Gospodari kapitala so se, radi ali neradi, udali v službo ameriške vlade, ampak motiv vseh njihovih obratov je še vedno dobiček. Vojna ali mir — it makes no damn difference — dobiček mora teči v privatne blagajne "as usual", kakor po navadi. Dobitek od produkta v tovarnah, dobiček od rude in premoga, dobiček od skupičke v prodajalnicah!

Vlada je postavila "strop" na cene nekaterih potrebščin, zlasti nekaterih živil, a ne na cene vseh potrebščin; postavljen pa je bil "strop" na vse delavske plače. Plače morajo ostati iste, cene mnogih vsakdanjih potrebščin, ki nimajo "stropa", pa naraščajo, da je strah.

Tukaj je glavni vzrok delavskih "trublov". Pristransko postopanje! Objektivno in pravično postopanje bi bilo: strop na dobiček, strop na vse cene — kakor na delavske plače! Enak strop na vse! Vsi naj enako žrtvujejo za zmago!

To je vzrok, da se delavci "puntajo". To je vzrok, da sebični in diktatorski delavski voditelji, kakršen je John Lewis, lahko poženejo rudarje v stavko — med največjo vojno na svetu, ko je premog nujno potreben za industrijo, ki izdelujejo jeklo, katero je nujno potrebno za izdelovanje tankov, topov, bombnikov in bomb za Ameriko, Anglijo in Rusijo! —

Odgovorni možje v Washingtonu bi že davno morali postaviti in uveljaviti sistem enakega, demokratičnega žrtvovanja — strop na vse in za vse. Ker se še vedno obotavljajo in zavlačujejo pravično rešitev te krize, naj ne dolže delavcev in naj jih ne pušajo z "izdajalci", ako ne morejo mirovati, kajti s tem bodo dodali krivici novo krivico.

Dejstvo, da je vlada prevzela premogovnike, ne bo rudarjem nič pomagalo — če ne bo stroge kontrole nad vsemi cenami. Rudarji zdaj lahko dobe večjo plačo, do katere so upravičeni, ampak, če bodo morali trošiti povisek za podražene potrebščine, ne bodo zadovoljni in "trubel" se bo nadaljeval. Zlovesče kolo (višje plače, višje cene, pa spet višje plače in spet višje cene ad infinitum) se bo nadaljevalo.

Še nekaj je, v čimer nas je Anglija nadkrilila. Ko je Winston Churchill prevzel predsedništvo vlade v Angliji, je takoj vzel v vlado štiri najboljše angleške delavske voditelje, med katerimi sta Morrison in Bevin najvplivnejša. Morrison je socialist in najvplivnejši voditelj delavske stranke, dočim je Bevin voditelj strokovnih unij in uživa v unijah največje zaupanje.

Kaj je bil rezultat tega? Rezultat je bil, da delavska stranka in delavske unije sodelujejo po svojih zaupnikih direktno v vladi za časa vojne in so tudi soodgovorne za vse sklepe in dela vlade — in ker so odgovorne, skrbje, da ne store ničesar, kar bi oviralo vojno. Valed tega so stavke na Angleškem suspendirane, dokler traja vojna in delo se nadaljuje s polno paro. Angleški delavci — večina namreč, kajti neke manjšine bi tudi tam rade nagajale, toda efekta nimajo — kooperirajo z vlado na vsej črti.

Naš predsednik Roosevelt ni bil tako previden in moder, kakor je bil Churchill. V svoj kabinet je posadil dva republikanca, dva konservativna politika, toda nobenega odgovornega delavskega voditelja. Department za delo v ameriški vladi spada od vsega začetka — zaupniku delavskih unij, možu, kakršen je Philip Murray, David Dubinski ali kdo drugi, ki uživa zaupanje in respekt velikih delavskih organizacij. Če bi mel Roosevelt danes zastopnika organiziranih delavcev, ali več zastopnikov, direktno poleg sebe v kabinetu — bi imel več prave in iskrene kooperacije od organiziranih delavcev.

Tako pa manjka prave kooperacije s strani delavskih unij. Delavske unije niso direktno zastopane v vladi in valed tega ne čutijo tiste odgovornosti za izvajanje vojnega programa, kakršno čutijo delavske unije v Angliji, katere sodelujejo v vladi. Roosevelt je že nešteto krat poudaril z besedo in dejanjem svoje iskreno prijateljstvo in gorke simpatije napram organiziranim delavcem, zato se čudimo, zakaj ni še danes spoznal, da bi to svoje prijateljstvo najbolje pokazal s tem, če bi imenoval vsaj dva energična in poštena delavska voditelja v svoj kabinet — enega za tajnika departmeta za delo in drugega za tajnika notranjih zadev.

In če ni hotel — ali njegovi svetovalci niso hoteli — imeti zastopnika delavskih unij direktno v administraciji, bi vsaj imenoval katerega delavskega odbornika na čelo tega ali onega vojnega biroja. Tudi to bi lahko pomagalo, da bi bilo več zaupanja in kooperacije s strani organiziranih delavcev.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 10. maja 1923)

Domače vesti. V Brilantu, N. M., je bil pri delu v rovu ubit 41-letni Anton Udovič iz Bača na Notranjskem, član SNPJ.

Delavske vesti. Stavka 20,000 šumarjev v državi Washington se nadaljuje.

Inoseststvo. Francoska vlada je priznala, da ji zasledeno porurje ne prinaša dobička.

Sovjetska Rusija. Enajst stonovanskih komisarjev v Moskvi, ki so bili spoznani pred sodiščem za krive korupcije, je bilo obsojenih v smrt in ustreljenih.

Sovjetski sunanji komisar V. K. Molotov.

Vesti z jugoslovanske fronte

Poročila Jugoslovanskega informacijskega centra in drugih virov

NOVA NAMEŠČENJA V ITALIJANSKI UPRAVI LJUBLJANSKE POKRAJINE

(Izvirna vest iz domovine)
General Gastone Camba je prejel vrhovno poveljstvo nad italijansko okupacijsko armado v Sloveniji. V tej funkciji zločinca fašističnega krvnika zamenja.

Alojz Jamnik je v mesecu novembru 1942 postal komisar občine Dobrave.
Milos Gabrijan je bil imenovan v decembru 1942 za župana mesta Kočevja in okolice Kočevja.

Jošip Likar je bil v mesecu novembru 1942 imenovan za komisarja v občini Kostanjevica.
Koriko Ashagi, fašist, je imenovan v Ribnici za komisarja v imenu Marka Rudeža.

Mario Reschnigg je imenovan za komisarja v Mokronogu v imenu Franca Majcena.
Andrej Guštin je imenovan za komisarja v Fari v imenu Marka Bukovca. (JIC)

ANGLEŠKI LIST O JUGOSLOVANSKEM ODPORU

Vaini londonski list The Evening Standard, je priobčil dolgo članek z naslovom: "Jugoslovanski gerilci nadaljujejo z borbo". Članek je v svojem članku, da drugi obelodni jugoslovanske policije natančna zgodovina preobrata še ni napisana.

"Najvažnejši rezultat te jugoslovanske revolucije je razvoj vrnosti in ponosnega duha, ki razveljavi in navdaj z borbenostjo in hrabrostjo one prve gerilce, ki so kmalu po zlomu začeli napadati nemške in italijanske vojske po deželi. Ta borbenost je tudi še nadalje krepi—zato da strašnim izgubam in težkim vztrajajo v svoji borbi." (JIC)

POSODARSKA VESTI IZ HRVAŠKE

Deutsche Zeitung in Kroatien dne 21. marca dopis, v katerem poročevalca tega nemškega lista priobčuje podrobno o živilski trga v Zagrebu. V preteklem tednu, pravi dopis, je bila ponudba mleka izredno slaba in tudi mesa, klobas in svinjine je primanjlovalo.

Redavna uvedba novih maksimalnih cen za jajca je ostala popolnoma brezuspešna—še manj je prišlo na trg konjsko meso. V jako malem obsegu so kupci prinesli na trg konjsko meso, silno omejena ponudba je bila nezadostna.

Malo je bilo tudi perutnine, malo živih, bodisi zaklane. Prodalo se je nekaj krompirja, tudi tu je bila zahteva tanka, da ponudba niti oddaljena ni zadostovala povpraševanju.

Ponudba vseh vrst sadja se je bistveno zmanjšala. Wiener Tagblatt prinaša v svoji številki od 23. marca naslednji dopis:

"Hrvaški minister za narodno gospodarstvo je izdal naredbo, da pričeni s 1. aprilom proizvodnje tekstilnih izdelkov zmanjšati. Kmetje bodo morali kupovati blago in druge tekstilne izdelke na "karto" (ration card). Toda le kadar bodo popolnoma gotovi z oddajo odredbe, bodo svoje poljedelskih proizvodov in živine (!)"

Iz privatnih virov smo prejeli naslednje cene zagrebške črne kave: kg sladgorja 800 kun, kg kave 5000 kun, kg čevljev 4000. (JIC)

POLOČILA GLEDE DOMOVINSKE PRAVICE V SLOVENIJI POD ITALIJANSKO OKUPACIJO

Medtem ko Slovenec izgubi domovinsko pravico na svojih lastnih tleh

lje in izročil vso južno Srbijo Bolgarom, takoj ko so bile osvobodile in zasedle nemške vojaške sile.

Belgrajski list Novo Vreme poroča dne 19. marca naslednje: "Urad Rdečega križa v Jagodini poroča o svojem delovanju in omenja, da je 'moravski okrug' poslal do zdaj vojnim ujetnikom približno 70.000 zavojev in da hrani in vzdržuje 13.000 begunskih otrok."

Časniška agentura Reuter poroča dne 28. marca dopis iz Ženeve, katerega je citiral moskovski radio, da je bilo do zdaj polovljenih in poslanih na prisilno delo v Nemčijo več kot 7000 Hrvatov. Nemci so namreč dali hrvaški vladi povelje, da polovi v vseh hrvaških mestih "sumljive osebnosti" in jih spravi v prisilno delavsko službo.

Pismo iz Londona

(Izvirno poročilo Prosveti)

10. aprila 1943.
Bog pomagaj, menda je samo človeško, če z zavistjo občudujemo Norveške! Te dni, 8.-9. aprila, obhajajo triletnico, odkar so jih napadli Nemci. In kakšna dostojanstvena pojava se je od takrat pokazala svetu v Norveški: ujedinjena in znotraj in zunaj njenih meja, vsa koncentrirana v borbi proti tujcem na svoji zemlji in proti onim, ki delajo skupaj s tujci! V pasivni in aktivni borbi.

Norvežanov je le tri milijone; skoraj milijon se jih je v zadnjem stoletju izselilo v Ameriko. Ker zemlja jim ni bogata, življenje jim je trdo delo. Ali dvoje stvari imajo, za katere jih lahko zavidamo, ker sta jih v težkih časih, ko jim je dežela zasledena, napravili velik narod: dolgoletne demokratične tradicije in severnjaška strpljivost in mirnost. Ni dolgo, kar mi je dejal moj znanec, Hrvat: "Stokrat rajši imam našega človeka z globokimi strastmi, kakor te severnjaške mladiče." Res je, res, ali koliko nas stanejo naše "globoke strasti", koliko naših dobrin je zavrženih, zapravljenih, ker smo neurejeni, impulzivni, zaleteli?

Dva meseca je trajala vojna na norveški zemlji, ko so jo Nemci napadli. In Norvežani so le trimilijonski narod, slabo oborožen, ker so se v miru dobro razumeli z vsemi in niso pričakovali vojne. Nemška armada je tam izgubila več, kakor prej proti Poljakom, kakor pozneje proti Belgijcem, Holandcem ali Francozom. Norvežani so se razkropili v planine in oboroženi le s puškami napadali nemške tanke in zrakoplove. Tako je padlo 60.000 Nemcev. Pravijo, da je britanska pomoč prišla na nepravem mestu, ob nepravem času in z nepravo opremo. Po 62 dneh je prenehala aktivna vojna na norveških tleh.

Pred nekaj meseci je pobegnil Jugoslovčan, nemški ujetnik, iz taborišča na Norveškem. S pomočjo osamljenih kmetov v severnih gorah in gozdovih se

Pavelčeva kvizlinška policija je takoj nato pograbila približno 3000 oseb v Zagrebu, od katerih je večina v starosti od 20 do 26 let, a drugih 4000 po drugih mestih; v Banjaluki so jih lovili celo po privatnih stanovanjih.

Na podlagi zakona o totalni mobilizaciji delavskih moči je Hrvaška do zdaj poslala v Nemčijo že 10.000 svojih delavcev. Zgoraj omenjeno število bo najbrže sledilo v prihodnjih dneh.

Belgrajski list Novo Vreme poroča v svoji številki od 19. marca, da je nemška vojska oblasti zopet dovolila pošiljanje navadnih poštinih zavojev, naslovljenih srbskim delavcem, ki se nahajajo na delu v nemških tovarnah. Maksimalna teža takih pošiljk ne sme presegati 20 kg. (JIC)

je rešil na Švedsko. Odkar je v Angliji, ne more prebrati Norvežanov. Ko bo imel prvega sina, ga bo krstil "Norge", da tako njegova družina na veke vseh vekov ne bo pozabila, kaj so mu storili njegovi severni sovražniki.

Znotraj Norveške so izginile stare politične stranke. Dežela se je pregrupirala, kakor je zahteval čas. "Jössings" so norveški patrioti: 98% vsega prebivalstva. Ime so si vzeli od "Jössing Fjorda", kjer se je odigrala zgodba z nemško ladjo Altmork. Druga grupa so "kvizlingi" po prvem, originalnem norveškem "Quislingu". Tretji so "stripies", ne tič ne miš, konjunkturisti, ki se obračajo, kakor piha veter. Zadnje čase so bili zavezniški vetrovi premočni, odtrgali so plasti "kvizlingov" in "stripies" od prvotnega kadrina in ti nesrečniki — "rowers" — hočejo na svoj način med "jössing", na vsak način hočejo v varni zavezniški pristan. Ali v vrstah patriotov ni mesta za take zakasnele, otepajo se jih in ne marajo imeti z njimi nikakega posla.

Cerkev in šolstvo sta se uprli, kakor en moč proti tlačiteljem naroda. Učitelstvo je bilo poslano na prisilno delo v taborišča, duhovščina je bila odstavljena in zamenjana z nanovo posvečeno. Otroci so molili za svoje učitelje, ko niso hodili v šolo, ljudje so zbirali denar za duhovce, ki so ostali brez mesta in sredstev. Nanovo došlo kvizlinge so bojkotirali. Zgodilo se je, da si je moral duhoven z grožnjami priboriti trupla mrtvih za pogrebe. Ljudje so po cerkvah s solzami poslušali novoletno poslanico norveške cerkve, ki se je drznila odkrito stopiti na stran borbe za resnico in pravico. Poročilo, ki popisuje prizore, ki so se dogajali po cerkvah ob tej priloiki, pravi: "... Pogumna in neustrašna poslanica je našla odgovora v vsakem norveškem srcu, ker ni pogosto, da bi slišali na Norveškem v sedanjih časih javno izgovorjeno resnico." Po končanem čitanju je vsa cerkev ubrala narodno himno. ...

SEJA INTERNATIONAL BUSINESS MACHINE CORP.

Na zadnji seji International Business Machine Corp. je njen predsednik Thomas J. Watson zelo povoljno poročal o povojnih tujih in domačih izgledih korporacije.

"V svojem poslu gledamo v bodočnost za nove izdelke in za izboljšanje dosedanjih izdelkov", je rekel Watson. "Odkar smo na svoje stroje pričeli izdelovati vojne predmete, so se nam odprle oči za večje možnosti, da izdelujemo nekaj, česar prej nismo izdelovali. Naš raziskovalni urad ima nad sto novih načrtov, ki so v zvezi z našimi rednimi izdelki."

Dalje je rekel Watson, da se trgovina z južno-ameriškimi republikami lepo razvija in da se bo po vojni še povečala. V San Jose, Cal., je kompanija dodala še drugo poslopje za izdelovanje električnih seševalnih strojev.

IBM ima sedaj v Združenih državah in v Kanadi zaposlenih 15.500 delavcev, skupno število u-sluzbencev, tudi v drugih deželah znaša 19.000. Kompanija ima vojnih kontraktov za \$136.000.000 in je vse dosedanje obveznosti 100 odstotno zadostila.

Kompanija zavaruje tudi svoje delavce in sicer je vsak delavec po enomesečnem delu zavarovan za \$1000 in se ta zavarovalnina veča z leti, tako da je po petih letih delavce zavarovan za \$10.000, po 25 letih pa za \$20.000. (Adv.)

Predsednik Camacho in predsednik Roosevelt, ki sta se nedavno sestala na konferenci v Monterreyju, Mehika.

TO IN ONO

Piše Zvonko A. Novak

Kako je z našim kongresom—Sedaj, ko se domala vse pisanje in govorjenje suče le okoli dogodkov na bojnih poljanah, se mi zdi umestno, da si malo od bližje ogledam zvezni kongres in njegovo delovanje.

Zdaj je baš štiri mesece, odkar je pribobnal in privihral novi kongres v Washington z namenom, da naredi konec naši birokraciji in se po svoje znese nad našim deželnim poglavarjem. Dobro vpeljavanja in uvajanja je k sredi končana in na novo izvoljeni senatorji, ki so se, kakor se glasijo zanesljiva poročila, sploščka držali liki sramežljive kmečke neveste, so se malo udomačili v novem položaju, se nekoliko privadili washingtonske mozaiku ter se že precej vživeli v umetnost političnega barantanja, a člani poslanske zbornice ali kongresniki, ki kajpak ne morejo biti tako imenitni kakor senatorji, uživajo veselje v tem, da lahko puščajo svojo posebno znamenovane avte tam, kjer bi jih kot navadni državljani ne smeli. No, vsaka reč na svetu ima svojo smešno in resno plat.

Senat sestaja iz 57 demokratov in 38 republikancev in progresivcev, poslanska zbornica pa iz 222 demokratov in 208 republikancev. Med senatorji in kongresniki je nekaj liberalcev na obeh straneh. Toda njih število je tako majhno in neznatno, da ne šteje prav nič, kar je zelo žalostno in postavlja cel kongres v medlo luč nazadnjaštva. Malokdaj je bil zvezni kongres tako konservativen in nazadnjaški, kakor je sedaj.

In kaj je naredil ta spočetka tako kričavi, bojevit in uporni kongres v prvih štirih mesecih svojega obstanka našemu narodu v prid?

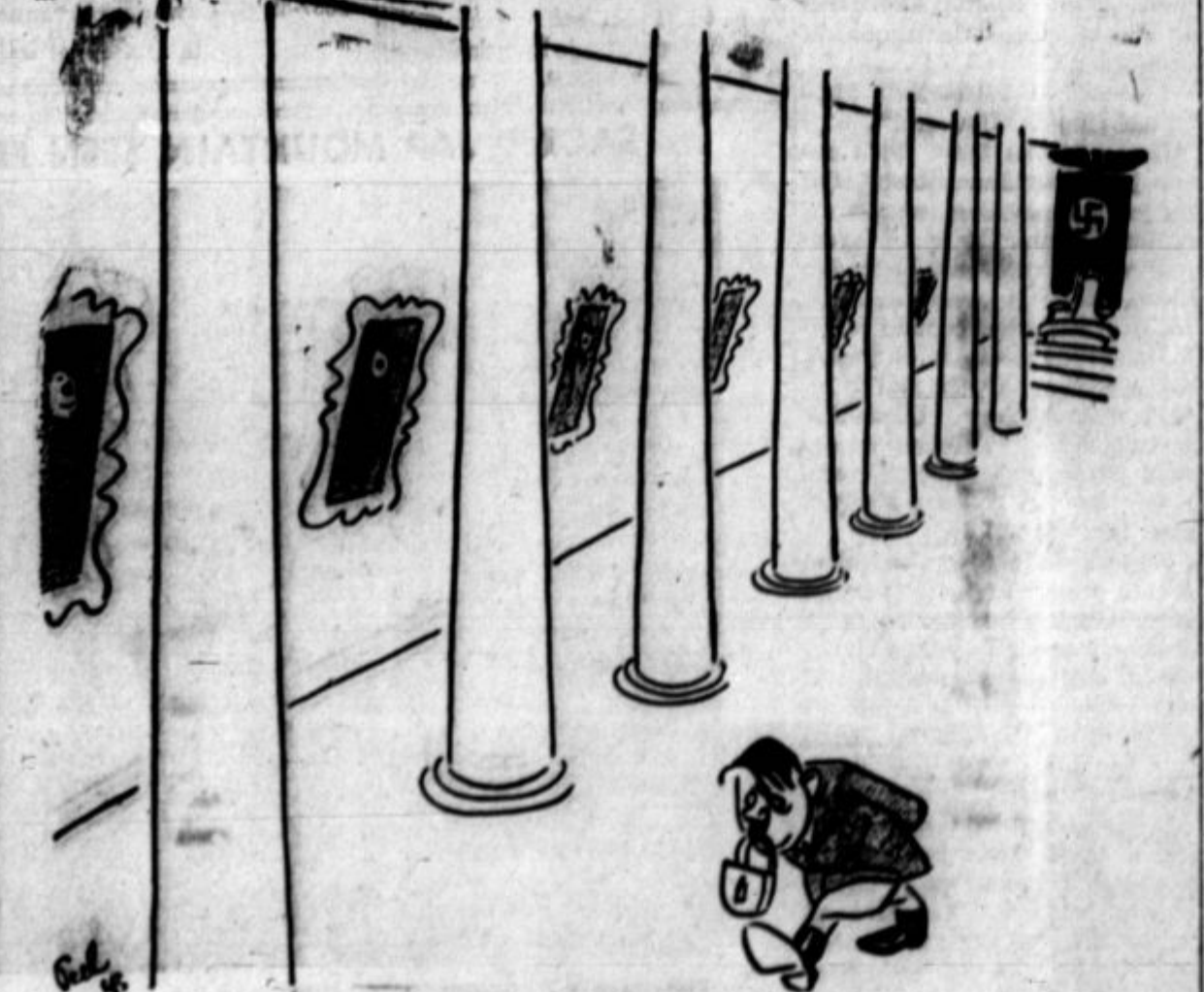
Ne dosti in še tisto v mejah konservatizma in nazadnjaštva. Ustvaril je novo razmerje do predsednika, sprejel par zakonskih osnov ter utrl pot nekaterim zelo važnim stremljenjem. Ko se je začelo zasedanje meseca januarja, je kongres sklenil, da se ne bo držal kakor kaka stara teta. Bistremu očesu premetenega politika in skušenega predsednika Roosevelta ni moglo to uiti, pa se je malce uklonil ter podal svojo letno poslanico in letni proračun v dokaj spravljivem duhu. Zrtvoval je Leona Hendersona, ki je bil kongresu kakor trn v peti, sprejel nazadnjaškega Prentissa Browna, dal več oblasti sladkobesednemu Jimu Brynesu ter brzojavil po Chesterja Davisa. Povabil je nove kongresnike v Belo hišo in posledice tega so bile kar vidne. Tisti poslanci so bili junaki na prvih straneh v vseh velikih ameriških listih meseca januarja, a sedaj so čisto navadni kongresniki in njihovi imeni ni več v novinah. Kongres je prišel malo k sebi. Zavedel se je. Ali vseeno pa se vidi, da ga bojevitost in jeza še nista zapustili. Le nepremišljen ni več. Potrpežljivo čaka svoje prilike in še vedno mrzi Roosevelta.

Kmetijska zakonska osnova je bila oni dan sprejeta v poslanski zbornici in bo, če bo usakojena v sedanjih obliki, zavila vrat uradu poljedelske zaštite ter pahnila pol milijona majhnih kmetov na cesto. Vse njene glavne določbe

Epigram. — Slovenec, ki zaveda muk se svojega rodu, pusti v nemar naj spore ver, političnih nijans, stori še več, kot terja le dolžnost njega stanja, pa z vne-mo naj podpira borbo na lo in naš SANS.

Važno nasnanilo. — Čez štiri-najet dni bo dano v našo javnost zelo važno nasnanilo, ki se bo tikalo mojega besednjaka.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

"Tira" spel lepo molči. . .

MEJAŠI

Povest iz davnih dni

Napisala
Ika Wašketova

(Se nadaljuje.)

In vojaški mojster se je poklonil in odhitel, da izvrši dana povelja.

Kmalu so začeli prihajati v Forumjulij različni plemenitiši s svojimi hlapci in seljaki — vsak z določenim številom služnih mož. Le oni iz Gorenje Forojulke so se bili zakasnil.

Nestrpno jih je pričakoval Ferdulf. Tekal je po forojulskem gradu od okna do okna ves bled od jeze in — morda — v najskrivnejšem kotiku srca zadržega z ošabnostjo — tudi iz strahu pred junaškimi slovenskimi četami.

Zdajci so se oglašila troblje od trdnjaviških vrat. Kmalu nato je magister militum naznačil vojvodi:

"Jasni vojvoda! Ravnokar sta dospela plemič Grimuald iz Nem in sculdachis Argait; oba s polnim številom služnih mož."

"Ali je zdaj vsa vojska zbrana?"

"Trdnjava Julium Carnicum še ni poslala svojih mož."

"Ne bomo jih čakali. Takojšnji odhodi! Majordomus naj vstopi!"

Poveljnik je odhitel in vstopil je majordomus Hrodgaud, mož srednje rasti in izredno dolge rjave brade.

"Dokler se ne povrtnemo, izročam tebi grad in mesto, majordomus."

S temi besedami je vojvoda podal svojemu pristavniku zvit pergament z velikim visečim pečatom — potrdilo začasnega poveljstva v trdnjavi.

Ne dolgo potem so peketa kopita forojulске konjenice po široki prašni cesti. Prvi je jahal Ferdulf, sredi bleščatega kroga forojulskih plemičev in patricijev.

Vrhu strme gore se je v solčni luči svetil tabor.

Ferdulf je ustavil konja ter preudarjal, kje bi bila pot na goro najzložnejša. Odločil se je, da krene z vojsko okrog gore.

Tedaj prihaja mimo njega sculdachis Argait in mu zakliče:

"Ali še pomniš, vojvoda, da si me imenoval plašljivca? Božja jeza naj torej zadene onega izmed naju, ki pride zadnji do Slovencev!"

In Argait zasukne konja ter ga požene po strmini naravnost proti taboru.

Vojvodo oblije rdečica jeze in sramu. Sram ga je bilo, da bi se bil v tem trenutku pokazal manj predrznega od svojega izizvalca in — pognal je konja za njim.

Spretnost je obstala kakor vkovano od tolike neupredane drznosti. Ali vsakega je bilo sram, da bi pustil svojega vojvodo samega — in vsa konjenica se je obrnila po strmem poboju navzgor — za njo še pehota.

"Ha, ha! Glejte volkove požrečne neupredane! Zavohali so slovensko kri, pa so kar ob pamet," se je razveselil modrejski starejšina Trdač.

Starejšinstvo se je bilo zbralo za kamenito ogrado in vsi so kar najpozorneje opazovali prihod Forojulcev.

"Nisem mislil, da bodo tako nespametni," je izpregovoril kranjski župan Žoltin, zet vojvode Trudapolke.

In Žitomisl, plemič, ki ga je bil postal karantanski vojvoda z dokaj veliko pomožno četo, je dodal:

"Ne bomo imeli tako hudega dela, kakor smo mislili."

"Velmožje! Bratje!" je nagovoril vojvoda Trudopolk zbrano starejšinstvo in druge bojevnike. "Ded mojega deda je bil med onimi, ki so z mečem v roki zapustili domovja ob Cr-

nem morju, tam onkraj grškega carstva. Z mečem v roki so si naši pradedje priborili pot čez dežele grškega carja semkaj do zelene Soče in do prostranih planin našega Kolovrata, Matajurja in Jalovca. In mi — vnuki in pravnuki teh junakov, ki so bili strah in trepet samemu grškemu carju — mi — dediči velikega Samovega kraljestva — mi naj bi mirno gledali, kako nam leto za letom uhajajo langobardske čede na najboljše pašnike?"

"Nikdar! Pogibel Langobardom!"

"Pogibel Forojulu!"

"Smrt! Pogibel! Vsa izmed vas naj stopi na svoje mesto. Spredaj bodite pripravljeni s kamni, skalami in hodi; zadaj lokostrelci in su-

ličarji; oni, ki nimate oklepov in šlemov, se vstopite sredi tabora za drugo ogrado — za zadnji boj. Pa upam, da tiste ograde ne bomo oškropili s svojo krvjo. Dobra znamenja sem videl. Bogovi so z nami. Zmagali bomo. Slava Svetovitu!"

"Slava Svetovitu!"

"Slava!"

"Zmagali bomo!"

"S kamni jih pobijemo in s hodi!"

"Slava Trudopolku!"

Že so frčale prve puščice, v nestrpnem pričakovanju in divjem navdušenju prezgajali iz-

streljene. Zapičile so se v zemljo le nekaj korakov pred prhajajočimi konji forojulskih jez-

decev.

Še nekaj trenutkov... in Forojulci so z vso silo zagnali konje po poboju navzgor.

Kakor dež so se usule puščice iz tabora... kakor toča je bilo debelo kamenje od bleščeče brite in šleme.

Prvi Forojulec — sculdachis Argait — se je visoko vzpel v stremenih, s silnim zamahom je dvignil sulico in jo zagnal, da je zletela visoko preko visoke ograde. Krik Forojulcev in zasmeš Slovencev sta spremljala prvo orožje, ki je priletelo v tabor.

V tem hipu je zagrmelo doli od tabora — močene skale so se zavalile po poboju in strle pod seboj konje in jezdece.

Strasna zmeda je nastala med konjenico. Po tleh so se valjala strta trupla konj in jezdecev. Ali preko njih so se strnile vrste in se zopet zagnale navzgor.

Zopet je zagrmelo — zabobnelo... dolga vrsta velikanskih hlapov se je sprožila od taborov — odskakovala po poboju — podrla in zdrobila kar ji je prišlo na pot.

Tudi forojulskemu vojvodi je hlap izpodnesel konja, in konj se je zvalil na jezdeca.

Ali takrat se je poleg vojvode pobraš s tal — sculdachis Argait. Meč je izdri iz nožnice, kričal in mahal tovarišem ter se v dolgih skokih zapodil navzgor.

Preko hlapov in trupel se je pognala za njim forojulska vojska.

Sulice, puščice, kamenje, vse je letelo sem in tja — ječanje, krik, rjojenje, kletev, molitev — bliskanje mečev, sekir — žvenketanje oklepov — gnječa, kri — kri curkoma in v potokih... Po strmem hribu so se valili klopčiči — živi in mrtvi — drug v drugega zagriženi.

Forojulci še niso odnehal. Vedno iznova jih je podžigala trda mišičasta postava sculdachisa, ki je v divjem obupu sekal na desno in levo.

Zdajci zaženo Slovenci vrhu taborovih podrtih zmagoslaven krik... Od ceste — po hribu navzgor in po položnem slemenu prihajajo nove čete... Obupani pogledi Forojulcev iščejo zamaž med njimi langobardskega križa.

(Dolje prihodnjč.)

Sosedje in druge
novele

Ant. P. Čehov

Poslovenil Fran Pogačnik

BABJE CARSTVO

ROTSCHILDOVE GOSLI

(Nadaljevanje.)

Razen rokodelstva mu je nekaj malega neslo tudi igranje na gosli. V mestecu je na svatbah navadno igral židovski orkester, ki ga je vodil pocinjevalec Mojsej Iljič Šahkes, kateri je spravljal nad polovico dohodkov. Ker je Jakob zelo lepo igral na gosli, zlasti ruske pesmi, ga je Šahkes včasih najemal za svoj orkester z dnevno plačo 50 kopejk, ne všteti darov, ki so jih dajali gostje. Kadar je Bronza sedel v orkestru, tedaj se mu je predvsem potil in rdečel obraz; bilo je vroče in dišalo je po česnu, da bi se človek lahko zadušil; gosli so ječale, na desni mu je hropel na uho kontrabas, na levi pa plakala flavta, ki jo je igral rus, mršav žid, s celo mrežo rdečih in sinjih žilic na čelu in ki se je pisal kakor znani bo-

gatin Rotschild. Ta prokleti žid je hotel celo najveselejšo stvar igrati žalobno. Brez vidnega razloga je v Jakoba pronikalo sovraštvo in preziranje do ži-

dov, zlasti do Rotschilda; začel se je z njim prepirati in ga posilovati; nekoč ga je hotel celo po-
biti; to mu je Rotschild zameril in mu divje zabrusil v obraz:

Ranjeni angleški vojaki v Tuniziji dobivajo zdravniško pomoč.

U. S. HEAVY BOMBERS ON MISSION IN TUNISIA

SWEEPING ACROSS TUNISIA on their way to Axis bases are these heavy U. S. bombers. Constant battering of Axis installations by planes of this type and other Allied aircraft was responsible in great part for the continued success of the drive against Rommel's Afrika Korps, now penned up in the northeast corner of Tunisia. This U. S. Army Air Force photo from News of the Day Newswheel.

"Ako bi vas ne upošteval radi vašega talenta, zleteli bi že davno skozi okno."

Nato je zaplakal. Zato Bronze niso pogosto vabili k orkestru, le kadar je bilo to potrebno, če je manjkal kdo od židov.

Jakob ni bil nikdar dobre volje, kajti imel je neprestano strdne izgube. Na primer ob nedeljah in praznikih je bilo greh delati, ponedeljek je težaven dan, in na ta način se je v letu nabralo okrog dvesto dni, ob katerih je bil prisiljen držati roke križem. In kaka izguba je vendar to! Ako je kdo v mestu slavil poroko brez godbe, ali ako Šahkes ni povabil Jakoba, je bila to tudi izguba. Policijski nadzornik je dve leti bolehal in hiral. Jakob je nestrpno pričakoval njegove smrti, toda nadzornik se je napolnil zdravil v gubernijsko mesto in je tam umrl. To vam je bila izguba najmanj deset rubljev, zakaj krabli bi morala biti dragocena in izločena. Misli na izgube so nadlegovale Jakoba zlasti ponoči; polagal je poleg sebe v postelji gosli in ko so mu ležle v glavo vsakršne nezmiselnosti, je drgnil po strunah, gosli so v temi zvenele in njemu je bilo bolje.

Šestega maja prošlega leta je Marta nenadoma zbolela. Starša je težko dihala, bila mnogo vode in se opotekala, vendar je zjutraj sama zakurila peč in šla celo po vodo. Pod večer je legla. Jakob je igral ves dan gosli; ko se je že popolnoma stemnilo, je vzel knjižico, v katero je vsak dan zapisoval svoje izgube in je iz dolgočasje jel računati skupni znesek vsega leta. Naračunal je več ko tisoč rubljev. To ga je tako pretreslo, da je zalučil račune na tla in pomandal. Nato jih je pobral, mlaskal z jezikom ter globoko in trdno vzdihal. Obraz mu je bil od potu rdeč in moker. Misli, da ako bi teh izgubljenih tisoč rubljev naložil v banki, bi se nabralo na leto najmanj 40 rubljev obresti. To se pravi, da je tudi 40 rubljev izguba. Z eno besedo, kamorkoli se obrneš, povsod le izguba, in drugače nič.

"Jakob!" ga je poklicala Marta nenadoma. "Umiram!"

Ozrl se je na ženo. Njen obraz je od vročine rdečast sijal ter je bil nenavadno jasn in radosten. Bronza, ki je bil nava-

jen, videti njeno obličje vedno blede, plašno in nesrečno, se je sedaj prestrašil. Podobno je bilo, kakor da umira in se veseli, da se končno na veke reši te hiše, krst in Jakoba... Gledala je v strop, gibala z ustnami, na obrazu pa se ji je izražala sreča, kakor da vidi svojo rešiteljico smrt in z njo šepeta.

Že se je svitalo in skozi okno je bilo videti žarjenje jutranje zore. Gledaje na staro, se je Jakob spomnil, da je vse življenje ni niti enkrat pobožal, niti enkrat poljubimkal in da mu niti enkrat ni prišlo na um, kupiti ji robc, ali prinesiti ji s svatbe karkoli sladkega, le kričal je najo, karal jo radi izgub in ji grozil s pestmi, res je nikdar ni pretepal, a vendar jo je strašil in ona je vedno drevnela od strahu. Da, on ji ni priporočal, naj pije čaj, ker sta imela brez tega itak dovolj velike izdatke in ona je pila le toplo vodo. Te-

daj tako tuje, radostno obličje in postalo mu je tesno pri srcu.

Ko je dočakal jutra, je vzel pri sosedu konja in odpeljal Marto v bolnico. Tu je bilo malo bolnikov, zato mu ni bilo treba dolgo čakati, kake tri ure. V njegovo veliko zadovoljstvo to pot bolnikov ni sprejemal zdravnik, ki je bil sam bolan, nego ranocelnik Maksim Nikolajč, starih, o katerem je šel po mestu splošen glas, da razume več od zdravnika, dasi je pijanec in pretepač.

"Zdravja iščeva," je dejal Jakob in vedel staro v čakalnico. "Oprostite, da vas nadlegujeva s svojimi ničevostmi, Maksim Nikolajč! Izvolite pogledati! Zbolela je družica mojega življenja, kakor se govori, oprostite izraz..."

Ranocelnik je namršil sive obrvi in božajoč se po licih jel ogledovati staro, ki je sedela na taburetu zgrbljena, mršava, ostronosa in z odprtimi ustmi, ter je bila v profilu popolnoma silična ptici, ki bi rada pila.

"M-da, tako..." je počasi izpregovoril ranocelnik in vzdihnil. "Influenca, morda tudi vročica. Sedaj je po mestu razširjen tifus. No, da! Starša je v letih, hvala bogu... Koliko je stara?"

"Čez leto jih bo sedemdeset, Maksim Nikolajč."

"Da, da, stara je. Treba je to upoštevati."

"Seveda, prav ste izvolili pripomniti. Maksim Nikolajč," je dejal Jakob vljudo se smehljaje, "in srčno se vam zahvaljujem za vašo prijaznost, toda dovolite mi omeniti, da hoče vsak črv živeti."

"Kaj še," je vzkliknil ranocelnik v tonu, kakor da bi bilo od njega odvisno, ali bo starša živela ali umrla. "Tako tedaj, moj dragi, polagaj ji na glavo hladne obkladke in dajaj ji te praške po dva na dan. Potem pa na svidenje! Bon jour!"

V izrazu njegovega obraza je Jakob videl, da stoji stvar slabob in da praški več ne bodo pomagali; jasno mu je bilo, da Marta kaj kmalu umrje, ako ne da-

nes — jutri... Lahno se je dotaknil ranocelnika ob lakot, pomežiknil z očmi in dejal polglasno:

"Treba bi ji bilo nastaviti ročice. Maksim Nikolajč."

"Ni več časa, dragi, ni časa. Vzeml svojo staro in pojdi z bogom! Na svidenje!"

"Napravite mi dobroto," je zaprosil Jakob. "Sami veste, ako bi jo, recimo bolel život, ali kaj znotraj, tedaj bi bili dobri praški in kapljice, ona pa je vendar prehlajena. Pri prehladu pa je prva stvar, spraviti v tek kri, Maksim Nikolajč."

Ranocelnik je že poklical nastopnega bolnika in v čakalnico je stopila ženska z dečkom.

"Pojdi, pojdi!" je zaklical nejevoljno Jakobu. Zastonj se je truditi.

"V tem slučaju ji nastavite vsaj pijavke. Večno vam bom hvaležen!"

Ranocelnik se je razsrdil in zakričal:

"Reci še kaj! Tepec..."

Tudi Jakob se je razjezil in ves zardel, a rekel ni niti besede, prijel Marto za roko in vedel iz čakalnice. Šele ko sta sedla na voz, je surovo in zaničljivo pogledal na bolnico in dejal:

(Konec prihodnjč.)

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ, DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerna, ustniko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 S. Lawndale Avenue Chicago, Illinois
TEL. ROCKWELL 4904

SACRED JAP MOUNTAIN SEEN FROM U. S. SUB

INDICATIVE OF THE DARING COASTAL OPERATIONS of American submarines, is this picture of Mount Fujiyama, in Japan. The extinct volcano was snapped through the periscope of one of the submarines that have created chaos amid Jap shipping. This is an official U. S. Navy photo.